

НЕЗРЯЧИЙ ЯК ІНШИЙ

Дослідження націлене на виявлення специфічних особливостей досвіду незрячого як Іншого. Проілюстровано сприйняття незрячого як Чужого, зумовлене специфічністю світосприйняття людини, позбавленої зору, показано сприйняття звичайного індивіду як Чужого з позиції незрячого. Перехід з категорії Чужого до категорії Іншого пропонується здійснювати за допомогою комунікації, спрямованої на пошук спільних фрагментів досвіду.

Ключові слова: незрячий, Інший, Чужий, досвід, коеволуція.

В сучасному світі стрімко зростає тенденція до інклюзії. До активної суспільної взаємодії залучаються верстви населення раніше повністю або частково ізольовані від соціуму. Це, насамперед, люди з ментальними особливостями, вадами зору, слуху, опорно-рухової системи.

Подібний зсув у бік інтеграції зумовлений як розвитком цифрових технологій, що як буде показано нижче, відкриває нові шляхи для комунікації, так і загальними змінами у суспільній свідомості. Соціум готовий прийняти незвичайних людей, і останні, в свою чергу, відкриті для діалогу та співпраці.

Отже, сьогодні на перший план виходить питання порозуміння, без якого соціальна взаємодія не може бути успішною. В таких умовах ми вважаємо необхідним звернутися до феноменологічного підходу, оскільки саме у руслі даного напрямку глибоко досліджувалась проблема Іншого. Важливо провести розрізнення між Іншим та Чужим щодо людей з інвалідністю. Здійснена на теоретичному рівні, ця операція в перспективі сприятиме практичному переведенню незвичайних людей з категорії Чужих до категорії Інших або Інакших. Солідаризуючись з українським філософом В. І. Кебуладзе, на думку якого феноменологія як метод відмовляється шукати справжню реальність поза тою, що дана нам у досвіді

[Кебуладзе 2011: 16], ми зусередимось на дослідженні проблем, зумовлених розбіжностями у досвіді звичайних людей та людей з інвалідністю.

Розглядаючи людину із особливостями крізь призму взаємовідношення «Я – Інший», ми пропонуємо не забувати про той факт, що у діалозі між звичайною людиною та людиною з особливими потребами остання так само перебуває в центрі власного універсуму та сприймає як Іншого або Чужого здорового індивіда.

У фокусі нашої уваги в даному дослідженні є незрячий. Проблема діалогу між звичайними людьми та незрячими є гострою і актуальною. Окрім природного непорозуміння між звичайними людьми, та людьми позбавленими зору, спричиненого вищезгаданими суттєвими розбіжностями у досвіді та світосприйнятті в цілому, має місце щей стала символіка сліпоти, через яку досвід незрячого або містифікується та підноситься, або знецінюється та зневажається.

Незважаючи на зазначену актуальність, дана проблема залишається мало дослідженою. Взаємовідношення «Я – Інший» ми знаходимо у працях Е. Гусерля, Е. Левінаса, Ж.-П. Сартра та ін. Феноменологічні концепції Іншого в сучасній філософії досліджує О. Марчук; феномен інтерсуб'єктивної позиції розглядає О. Бурова; явище віртуальної інтерсуб'єктивності висвітлює Д. Соколова. Проте в подібних роботах увага акцентується на взаємодії звичайних людей, досвід яких не має таких суттєвих розбіжностей, як досвід незрячого та індивіда, домінантою світосприйняття якого є візуальний канал. Проблема інакшості та інакшого досвіду стає предметом дослідження таких українських філософів як А. Єрмоленко, В. Кебуладзе, Т. Лютий та ін. Так зазначена тема плідно обговорювалася в ході круглого столу «Інакший досвід: збагнути незбагненне» [Бондар, Балашова, Білий та інші: 2019]. Однак специфічні особливості світосприйняття незрячого залишаються недостатньо висвітленими.

Метою даного дослідження є виявлення специфічних особливостей досвіду незрячого як Іншого. Відповідно до мети, автор ставить перед собою завдання проаналізувати стереотипи, пов'язані з інтерпретацією досвіду незрячої людини; дослідити труднощі взаємодії з незрячим, зумовлені відсутністю зорового контакту; показати сприйняття звичайного індивіду як Чужого з позиції незрячого.

Людина в своїй екзистенції обдарована і, водночас, проклята власною тілесністю. Тіло як провідник чуттєвого досвіду, являє собою водночас подобу в'язниці для свідомості. Можна сказати, що певною мірою тіло диктує свої правила духу. В будь-якому разі, тіло є спільним для всіх людей способом буття у світі або ж володіння світом [Мерло-Понті 2001: 180 – 188]. Таким чином, людина, тіло якої має певні вади, сприймається іншими як така, що володіє світом не повною мірою або перебуває з ним в певних незвичайних, навіть містичних стосунках.

Незрячим, як тим, що позбавлені зорового зв'язку зі світом, здавніх-давен приписувався певний надприродній досвід, і, водночас, їх власний досвід знецінювався як неповний або навіть хибний. Так, у традиційній культурі закриття очей символізувало припинення контакту зі світом людей. Отже, незряча людина вважалася, в певному сенсі, потойбічною істотою. Звідси вираз «сліпий духом Бога бачить» [Байбурин 1993: 106, 206]. Подібні міфологічні уявлення і сьогодні зберігаються у вигляді приписування людям, позбавленим зору, надприродних, екстрасенсивних здібностей або повної свободи від мирських спокус.

Ще одним стереотипом, пов'язаним із символічним розумінням сліпоти, є неупередженість та підкорення долі. Юстиція вершить правосуддя із зав'язаними очима, не дивлячись, свої дарунки розкидає Фортуна [Бидерман 1996: 55, 248]. Але незважаючи на всі згадані цілком позитивні символічні значення сліпоти, цей стан загалом пов'язаний із негативним смисловим навантаженням. В першу чергу це проявляється у негативних конотаціях слів «сліпий», «сліпота», що нерідко вживаються як метафори

необізнаності, зашореності або душевної черствості. Абстрагувавшись від лексичних тонкощів, і звернувшись до сфери буденної свідомості, ми неминуче зіштовхнемось з тим фактом, що втрата зору є найбільшим страхом більшості людей. Боючись втратити зір, людина ніби боїться втратити світ або себе у світі.

Сукупність уявлень, що ґрунтуються на синтезі символічних сенсів сліпоті, визначає сприйняття незрячих звичайними людьми. Тобто вперше зустрічаючи незрячого, здорова людина вступає в діалог, сприймаючи співбесідника крізь призму стереотипних уявлень. Останній же, зі свого боку, починаючи діалог, розуміє, як саме його сприймають, що може спричинювати певну настороженість, ворожість незрячого щодо здорової людини.

Прибічники феноменологічного підходу наголошують на сприйнятті Іншого як людини особливої, а не як такої, що виконує певну роль, а це можливо лише через діалог, в якому розкривається особистість учасників [Марчук 2008: 5]. В ракурсі нашої проблематики учасникам діалогу слід вчитися абстрагуватись від дихотомії ролей зрячий-незрячий, позбавлятися стереотипів та кліше, шукати шляхів до осердя досвіду співбесідника, проявляти емпатію.

Суттєвою перепоною для взаємодії із незрячим є відсутність зорового контакту. В аспекті феноменології свідомість Іншого для мене завжди залишається непрозорою [Соколова 2015: 55]. Внутрішній світ незрячого здається ще більш таємничим та замкненим саме через відсутність зорового контакту. Дзеркало душі є за навішеним, і через це людина, позбавлена зору, здається захованою сама в собі. Нерідко, звертаючись до незрячого, співбесідник мимоволі підвищує голос, намагаючись таким чином компенсувати відсутність діалогу очей, і ніби прагнучи «докричатися» до реципієнта.

Відсутність зорового контакту нерідко підсилюється слабкою вираженістю міміки та жестів у людини, яка не бачить. Не вмючи висловити

емоції та почуття загальноприйнятими способами, незрячий сприймається як такий, що позбавлений почуттів, або як такий, що навмисне їх приховує. Однак подібна обмеженість невербальної комунікації зумовлена не біднотою емоційної сфери, а обмеженістю невербального досвіду. Не бачачи жестикуляцію та міміку інших, незрячий не включає її у власну картину світу, не пов'язує той чи інший рух з певною емоцією і, в кінцевому підсумку, вважає невербальні знаки зайвими та позбавленими сенсу. Можна сказати, що з позиції незрячого спеціально навчаючись основним жестам та імітації зорового контакту, він скоріше приймає правила соціально комунікативної гри, ніж компенсує щось.

Оскільки психічне життя Іншого не може бути нам дано безпосередньо, ми розуміємо як він керує своєю психічною тілесністю за аналогією із власним досвідом. «За аналогією з тим, як Я конституюю сенс оточуючої предметності у ньому, я розумію, яким чином їх може конститувати Інший» [Звягинцева 2014]. У ситуації сприйняття незрячого як Іншого аналогія як метод є неспроможною. Прагнучи проникнути у внутрішній світ незрячого, сконструювати його досвід, людина заплющує очі. Проте даний шлях є помилковим, оскільки таким чином звичайний індивід ніби втрачає себе і світ, залишившись наодинці із давнім жахом сліпоти, в той час як незрячий не бачачи світ, концентрується на сприйнятті інших його граней. Щоб збагнути досвід незрячого, слід відкинути загальноприйнятую настанову, сформульовану М. Мерло-Понті, як «світ є тим, що ми бачимо, і водночас тим, що нам ще належить навчитися бачити» [Аветисян 2018: 95]. Більш доречним було б спробувати сприймати реальність, абстрагуючись від візуальних образів, сфокусувавши увагу на даних слуху, дотику, і вербальному аспекті спілкування.

Повертаючись до питання зорового контакту згадаємо вислів Ж.-П. Сартра: «Інший – це той, хто на мене дивиться» [Сартр 2000 279]. Через погляд Інший об'єктивує мене, оскільки погляд є посередником, що відсилає мене до мене. За Сартром Бути тим, на кого дивляться, означає бути

пізнаванням Іншим, і можливість бути побаченим є основою такого переживання як сором [Сартр 2000: 279 – 283]. Тема зв'язку сорому та стороннього спостерігача за допомогою художніх засобів розкривається португальським письменником Ж. Сарамаго в романі-притчі «Сліпота». В межах змодельованої автором ситуації всі люди з невідомих причин втрачають зір. Одним з аспектів роману є втрата сорому як результат засліплення та відсутності стороннього зрячого спостерігача [Сарамаго 2013]. Однак за межами художнього простору коли в ролі Іншого постає незрячий можливі два шляхи: за першим – Ясправді позбавляється сорому; за другим – Я ніби наділяє цього Іншого своїм поглядом. Проте якому способу буде віддано перевагу визначають скоріше соціальні, а не феноменологічні чинники.

Цікавою здається ситуація, в якій незрячий виступає і в ролі Я, і в ролі Іншого. В цьому випадку об'єктивація відбувається не через погляд, а через слух. Інший вслухається в мене, в мої кроки, мої інтонації, і, головне, у слова. Примітно, що багато таких діалогів могли б слугувати контраргументом твердженню Сарамаго про відсутність сорому у середовищі незрячих.

Ймовірно, витоки цього явища слід шукати в зв'язку досвіду та соціальності. Оскільки досвід має соціальне походження [Звягинцева 2014], а незрячі спочатку живуть у світі, що «належить» зрячим, навіть люди, які не бачили з народження, мають в своїй свідомості великий масив інформації, пов'язаної із візуальними проявами буття. Так, поняття про кольори засвоюється незрячими на рівні асоціацій із тактильними або звуковими образами, а поняття про припустимість чи неприпустимість, естетичність або неестетичність певних дій – на рівні соціальних норм. Таким чином, у незрячого ніби є два рівні сорому: сором, який виникає, коли Іншим для нього постає незрячий, і сором, викликаний спрямованим на нього поглядом. Так само жінка буде менше соромитися погляду іншої жінки, і більше, коли в ролі Іншого постане чоловік. Але спілкування двох незрячих в жодному разі не можна вважати повністю позбавленим сорому.

Досвід незрячих є настільки специфічним і відмінним від досвіду звичайних людей, що під час діалогу, як правило, мова йде про взаємодію з Чужим, а не з Іншим. Чужого ми розуміємо як нескінченно Іншого, справді інакшого, зовсім відмінного «від мене», тобто такого, «чий переживання ніколи не будуть доступними мені» [Марчук 2007: 75 – 77]. Орієнтація сучасної культури на візуальні образи посилює чужинність незрячого. Не маючи змоги ознайомитись із колосальним об'ємом візуальної інформації, органічно включити її у власний досвід, він часом є подібним інопланетянину із фантастичного роману. Найвідоміші зразки живопису і архітектури, меми, логотипи, нові віяння у моді, зовнішній вигляд інших, відтінки поглядів – всі ці елементи візуальної реальності людина, позбавлена зору повинна опановувати, як незнайому мову. Цей процес є тривалим, потребує активності незрячого і, в кінцевому підсумку, засвоєння візуального культурного коду ніколи не може бути повним. Незрячий, що нехтує ознайомленням із візуальною складовою культури залишається для звичайних людей Чужим.

Зі свого боку, звичайний індивід виступає як Чужий для незрячого. Природною реакцією на чужорідний об'єкт є уникнення контакту. Так звичайні люди можуть свідомо обмежувати спілкування з незрячими, уникати інформації, пов'язаної з ними, абстрагуватися від теми. В даному випадку настороженість перед чужим посилюється страхом власної сліпоти.

Незрячі, зі свого боку, будують власне життя таким чином, щоб уникнути взаємодії із звичайними людьми. В цій ситуації провідними мотивами є страх бути незрозумілим, певний ступінь заздрості до тих, кому доступний значно більший шар інформації та інші чинники.

Проте Чужий окрім загрози несе із собою привабливість [Марчук 2007: 79 – 81]. Саме ця амбівалентність Чужого зумовлює протилежно спрямовану тенденцію, а саме взаємне тяжіння та спроби порозумітися. Прагнучи зрозуміти незрячих, звичайні люди проявляють інтерес, цікавлячись як питаннями побуту, так і тонкощами світосприйняття

незрячих. Відсутність зору може вабити як засіб абстрагуватися від зовнішніх переживань та сконцентруватися на внутрішньому, духовному житті.

Незрячі ж намагаються розширити межі власного досвіду, якомога більше дізнавшись про візуальний бік реальності. Розвиток цифрових технологій, і, зокрема, програм екранного доступу сприяє прилученню незрячихдо візуального шару сучасної культури. Доступ до електронних текстів, технології розпізнавання графіки, інтернет ресурси із текстовими описами відео та графічного контенту: все це допомагає незрячим збагатити палітру досвіду.

Для подальшого розкриття теми слід звернутися до феномену віртуальної інтерсуб'єктивності, тобто такої, що зароджуєтьсяу процесі віртуальних комунікацій. Віртуалізаціясприяє розширенню поля інтерсуб'єктивних сенсів і помітному ускладненню комунікації. Так, у комунікацію між Я та Іншим залучаються віртуальні суб'єкти, що привносять у взаємодію нові значення[Соколова 2013: 54 – 55].

В умовах віртуальної інтерсуб'єктивності Діалог, що здійснюється через комп'ютер або смартфон зовсім стирає межі між зрячим і незрячим співбесідниками. Акцент на вербальній складовій бесіди, відсутність жестикуляції, міміки та зорового контакту, використання смайлів, що виражають певні емоції: все це є запорукою вдалого діалогу. На жаль, саме тому деякі незрячі віддають перевагу віртуальному спілкуванню, уникаючи традиційної комунікації. Анонімність, яку гарантує віртуальний простір, дозволяє людині із проблемами зору приховати власну особливість, та прикинутись такою, як усі, якщо завгодно, пограти в таку.

З іншого боку, інтернет-середовище налаштовує на певну розкутість. Саме на віртуальних майданчиках незрячі готові ділитися особливостями власного досвіду, висвітлювати специфіку світосприйняття, вільно розкривати теми, які є табуйованими по цей бік екрану. Сьогодні

поширюється кількість відео та текстових блогів, присвячених даній тематиці, автори яких є незрячими.

Отже, зустріч з Чужим, як контакт із незбагненим, слугує для обох сторін смисловим струсом [Марчук 2007: 127 – 129]. Через обопільний страх та відторгнення, через заздрість та захоплення, через привабливість та природну цікавість приходить порозуміння. Елементи досвіду взаємопроникають, і Чужий, припинивши буди незрозумілим, незбагненим, перетворюється на Іншого.

На думку українського дослідника А. Єрмоленка необхідною умовою для створення спільного життєсвіту, котрий забезпечує порозуміння, є емпатія, тобто «здатність відчувати те, що відчуває інший» [Бондар, Балашова, Білий та інші 2019: 9 – 11]. Тож важливою віхою на шляху від Чужого до Іншого є пошук спільних фрагментів досвіду. Намагаючись збагнути досвід незрячого, людина, орієнтована на візуальне світосприйняття, нерідко доходить висновку, що незрячий, позбавлений можливості осягнути світ очима, позбавляється у такий спосіб можливості бути щасливим, відчувати радість життя, повноту буття, закохуватись, захоплюватися пристрасстю, шукати і знаходити прекрасне і под.. Таким чином, здається, що досвід незрячого є вкрай убогим та незрозумілим. Художнім виразом таких хибних уявлень є цитата з вище згаданого роману Ж. Сарамаґо: «почуття, якими ми жили, і які нам допомагалибути такими, як ми були, були почуттями людей зрячих, у незрячих почуття будуть зовсім іншими» [Сарамаґо 2013: 339]. Незрячі сьогодні намагаються довести суспільству не лише власну працездатність, незалежність або проголосити свої права. Головним чином вони намагаються показати, що вміють і можуть бути щасливими, прагнуть до самореалізації та самовдосконалення, здатні кохати, дружити, проявляти емпатію, захоплюватися пристрасстю, помилятися, піддаватися спокусам, одним словом, їх універсум включає до себе ті самі складові, як і у звичайних людей. Більше того, це саме ті складові, що

становлять осердя досвіду. Незрячі сьогодні заперечують власну чужість та проголошують власну інакшість.

Результати подібної взаємодії ми можемо спостерігати вже зараз. Публіка проявляє інтерес до блогів, які ведуть незрячі, що свідчить про готовність прийняти інший досвід. Ознайомившись за допомогою подібних блогів зі світосприйняттям незрячих, звичайні люди перестають сприймати незрячих як Чужих. Зрячі, зі свого боку, вчаться відкривати незрячим світ візуальних образів через асоціації та вербальний опис. Це відбувається як на інтернет-майданчиках, так і в сфері буденного спілкування. Також набувають поширення інклюзивні проекти, в ході яких звичайні та незрячі люди займаються певною спільною діяльністю, підтримують, мотивують одне одного. Таким чином народжується діалог, спрямований на порозуміння, пошук спільного та дослідження відмінного. У світосприйнятті, діалог як в вузькому сенсі (міжособистісний), так і в широкому сенсі (соціальний).

Кінцевою метою такого руху має бути реалізація принципу коеволюції, тобто мистецтва «жити разом», сталого сумісного розвитку, партнерства, стимулювання толерантності до інших людей, іншого образу життя [Бурова 2016: 50]. Ступінь реалізації даного принципу визначає рівень прогресивності суспільства.

Наступним етапом подібної взаємодії нам здається формування нової інтрасуб'єктивної множинності. Під інтрасуб'єктивною множинністю ми, погоджуючись із О. Буровою, розуміємо «досвід спілкування з «Іншим собою», (діалог між мною і мною самим)... на відміну від рефлексії, не лише схильність до аналізу своїх внутрішніх станів, але збирання людиною в одне внутрішнього досвіду» [Бурова 2016: 51]. Тобто в ході подальшого діалогу і пошуку порозуміння між звичайними та незрячими людьми, не лише незрячі матимуть в своєму досвіді «внутрішніх зрячих», а й зрячі віднайдуть у власному досвіді внутрішніх незрячих. Так і перші і останні збагатять власний універсум осягненням інших, досі прихованих і недоступних граней буття.

Резюмуючи викладене вище, підведемо підсумок. Сприйняття незрячих звичайними людьми визначається сукупністю уявлень, що ґрунтуються на синтезі символічних сенсів сліпоті. До подібних міфів належать з одного боку уявлення пронадприродні здібності незрячих, їх свободу від мирських спокус, з іншого боку – шаблони щодо зашореності і необізнаності людей, позбавлених зору. В таких умовах для ефективного діалогу важливо абстрагуватися від стереотипів та кліше.

Взаємодія з людиною, що має проблеми зору ускладнюється через відсутність зорового контакту та неповне володіння незрячим невербальною мовою, що спричинено обмеженістю візуального досвіду. У діалозі з незрячим на перший план виступає вербальне спілкування. Стирання меж між зрячим та незрячим співбесідником відбувається у віртуальному просторі, який являє собою специфічну текстову реальність.

Специфічність досвіду людини, позбавленої зору, зумовлює сприйняття незрячого як Чужого. В свою чергу, незрячий сприймає як Чужого звичайну людину. Комунікація, спрямована на пошук спільних фрагментів досвіду спричинює зняття тавра чужинності та переведення співбесідників в розряд Інших або Інакших. Саме такий відкритий діалог, учасники якого прагнуть порозумітися та прийняти одне одного веде, в кінцевому підсумку, до реалізації принципу коеволюції, комфортного співбуття та відкриває для обох сторін нові способи світорозуміння.

Отже подальші дослідження теми в перспективі сприятимуть ефективній взаємодії та комунікації звичайних людей і людей, позбавлених зору та, як наслідок, забезпечать практичну реалізацію принципу інклюзії.

Список використаної літератури

1. Аветисян, А. (2018) *Феноменологічне дослідження візуального досвіду: погляд художника (за творами Мориса Мерло-Понті)*, в: *Філософська думка*, № 1, сс. 94–105.

2. Байбурин, А.К. (1993) *Ритуал в традиционной культуре. Структурно-семантический анализ восточнославянских обрядов*. Санкт-Петербург: Наука, 240 с.
3. Бидерманн, Г. (1996) *Энциклопедия символов*, Пер. с нем. В. М. Валькова, Ю. Ю. Вейнгольда, В. С. Гринько, А. П. Дурилова, Л. Б. Шульца; общ. Ред. И вст. Сл. К русск. Изд. А. с. Свенцицкой. Москва: Республика, 335 с.
4. Бурова, О. Е. (2016) *Философские подходы к определению сущности интерсубъективной позиции*, в: *Ярославский педагогический вестник*, вып. 6, сс. 47–54.
5. Звягинцева, Е. И. (2014) *Тематизация Другого в трансцендентальной феноменологии Э. Гуссерля и феноменологической социологии А. Шюца*, в: *Вестник КазГУКИ*, № 1. Дата обращения: 21.12.19. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/tematizatsiya-drugogo-v-transtsendentalnoy-fenomenologii-e-gusserlya-i-fenomenologicheskoy-sotsiologii-a-shyutsa>.
6. Бондар, А., Балашова, О., Білий О. та ін. (2019) *Інакший досвід: збагнутине збагненне*, в: *Філософська думка*, № 3, сс. 6–59.
7. Кебуладзе, В. І. (2011) *Феноменологія досвіду*. Київ: Дух і Літера, 280 с.
8. Марчук, О.В. (2007) *Феноменологічні концепції Іншого в сучасній філософії*, Дис. На здобут. вченого Ступеня кандидата філос. наук, спец. 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури. Київ, 175 с.
9. Мерло-Понті, М. (2003) *Видиме й невидиме: З робочими нотатками*, пер. з франц. Є. Марічева. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 268 с.
10. Мерло-Понті, М. (2001) *Феноменологія сприйняття*, Пер. з франц., післямова та прим. О. Йосипенко, С. Йосипенка. Київ: Український Центр духовної культури, 552 с.
11. Сарамаго Ж. (2013) *Сліпота*, пер. з португ. В. Й. Шовкуна. Харків: Фоліо, 442 с.
12. Сартр, Ж.-П. (2000) *Бытие и ничто. Опыт феноменологической онтологии*, пер. с франц., предисл. В. И. Колядко. Москва: Республика, 638 с.

13. Соколова, Д. М. (2015) *Виртуальная интерсубъективность: социальный и экзистенциальный аспекты анализа*, в: *Вестник Пермского университета. Философия. Психология. Социология*, вып. 3 (23), сс. 50–56.

Анна Нивня

НЕЗРЯЧИЙ КАК ДРУГОЙ

Исследование нацелено на выявление специфических особенностей опыта незрячего как Другого. Проиллюстрировано восприятие незрячего как Чужого, обусловленное специфичностью мировосприятия человека, лишенного зрения, показано восприятие обычного индивида как Чужого с позиции незрячего. Переход из категории Чужого к категории Другого предлагается осуществлять с помощью коммуникации, направленной на поиск общих фрагментов опыта.

Ключевые слова: незрячий, Другой, Чужой, опыт, коэволюция.

Hanna Nivnya

BLINDASANOTHER

The study aims to identify the specific features of the experience of blind as Another. The perception of the blind as Alien, due to the specificity of the worldview of a person without vision, is illustrated. The perception of the ordinary individual as Alien from the position of the blind is shown. The transition from the category of the Alien to the category of Another is proposed through communication aimed at finding common fragments of the experience.

Keywords: blind, Another, Alien, experience, co-evolution.

References

1. Avetisyan, A. (2018) *Fenomenologichne doslidzhennya vizualnogo dosvidu: poglyad hudozhnika (zatvorami Morisa Merlo-Ponti)*. [Phenomenological research of visual experience: an artist's opinion (according to Maurice Merlot-Ponti)], in: *Filosofs'kadumka*, № 1, pp. 94–105.

2. Bajburin, A.K. (1993) *Ritual v tradicionnoj kul'ture. Strukturno-semanticheskij analiz vostochnoslavjanskij obryadov*. [Ritual in traditional culture. Structural and semantic analysis of East Slavic rites]. Sankt-Peterburg: Nauka, 240 p.
3. Bidermann, G. (1996) *Enciklopediya simbolov*. [Encyclopedia of Symbols], per. S nem. V. M. Valkova, YU. YU. Vejngol'da, V. S. Grin'ko, A. P. Durilova, L. B. SHul'ca; obshch. Red. I vst. Sl. K russk. Izd. A. s. Svencickoj. Moskva, 335 p.
4. Burova, O.E. (2016) *Filosofskie podhody k opredeleniyu sushchnosti intersub'ektivnoj pozicii*. [Philosophical approaches to determining the essence of intersubjective position], in: Yaroslavskij pedagogicheskij vestnik, vyp. 6, pp. 47–54.
5. Zvyaginceva, E.I. (2014) *Tematizaciya Drugogo v transcendental'noj fenomenologii E. Gusserlya i fenomenologicheskoy sociologii A. Schutz* [Thematicization of the Other in the transcendental phenomenology of E. Husserl and the phenomenological sociology of A. Schutz] in: Vestnik KazGU, № 1. Data obrashcheniya: 21.12.19. Rezhim dostupa: <https://cyberleninka.ru/article/n/tematizatsiya-drugogo-v-transtsendentalnoj-fenomenologii-e-gusserlya-i-fenomenologicheskoy-sotsiologii-a-shyutsa>.
6. Bondar, A., Balashova, O., Bilij O. ta in. (2019) *Inakshij dosvid: zbagnuti nezbagnenne*. [Another experience: Understanding the incomprehensible.], in: Filosofskadumka, № 3, pp. 6–59.
7. Kebuladze, V. I. (2011) *Fenomenologiya dosvidu*. [Phenomenology of experience]. Kiiv: Duh i Litera, 280 p.
8. Marchuk, O. V. (2007) *Fenomenologichni koncepcii Inshogo v suchasnij filosofii*. [Phenomenological concepts of Another in the contemporary philosophy], Dis. Na zdobut dchenogo stupenya kandidata filos. nauk, spec. 09.00.04 - filosofsk'ka antropologiya, filosofiya kul'turi. Kiiv, 175 p.

9. Merlo-Ponti, M. (2003) *Vidime j nevidime: Z robochimi notatkami* [Visible and invisible: With working notes]. Per. z franc. E. Maricheva. Kyiv: Vidavnychidim «KM Akademiya», 268 p.
10. Merlo-Ponti, M. (2001) *Fenomenologiya sprijnyattya*. [Phenomenology of perception]. Per. z franc., pislyamova ta prim. O. Josipenko, S. Josipenka. Kiiv: Ukraïns'kij Centrduhovnoïkul'turi, 552 p.
11. Saramago J. (2013) *Slipota*. [Blindness], per. z portug. V. J. Shovkuna. Harkiv: Folio, 442 p.
12. Sartr, ZH.-P. (2000) *Bytie i nichto. Opyt fenomenologicheskoy ontologii*. [Being and Nothing. The experience of phenomenological ontology], per. s franc., predisl. V. I. Kolyadko. Moskva: Respublika, 638 p.
13. Sokolova, D. M. (2015) *Virtual'naya intersub'ektivnost': social'nyj i ekzistencial'nyj aspekty analiza*. [Virtual intersubjectivity: Social and existential aspects of analysis], in: Vestnik Permskogouniversiteta. Filosofiya. Psihologiya. Sociologiya, vyp. 3 (23), pp. 50–56.